

Izaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravljalni prostori: 2657 S. Lawndale Ave.
Office of publication: 2657 S. Lawndale Ave.
Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XI. Cena lista je \$3.00. Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 26. AVG. (Aug.) 1918. Yearly subscription \$3.00 ŠTEV.—NUMBER 200.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General. Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Angleži dosegli staro Hindenburgovo črto

ZBORNICA SPREJELA NABORNO PREDLOGO.

Kongresniki so skrajaj soglasno glasovali za vojaško službo od 18. do 45. leta.

SOBOTNA DEBATA.

Washington, 25. avg. — Poslanska zbornica je včeraj sprejela novo naborno predlogo s 336 glasovi proti dvema. Socialist Meyer London in demokrat Gordon sta glasovala proti. Zdaj ima še glasovati senat.

Zbornica je odredila, da so podvrženi vojaški službi moški od 18. do 45. leta, izvzeti pa so člani kongresa in državnih legislatur in farmarji ne bodo spadali v prvi naborni razred.

Washington, D. C. — V petek je bila precej viharina debata o vojaški naborni predlogi. Zborovanje je končalo hipno in bilo preloženo do prihodnjega dne, ko je bil odklonjen predlog, da se mladeniči pod 20. letom uvrstijo v poseben razred. Demokratični voditelji so povzročili zaključek seje, da ni zbornica glasovala o predlogu kongresnika Maddena iz Illinois, ki pravi, da ni noben vladni uslužbenec izvzet od vojaških naborov.

McKenziejev predlog, da se mladeniči pod dvajsetim letom pozovejo zadnji v vojaško službo, je bil odklonjen s 167 proti 120 glasovom. Zbornica se je pripravljala, da glasuje končno o predlogi, ko je nenadoma kongresnik Madden stavil svoj predlog.

Kongresnik Dent iz Alabame, ki je predlagatelj odsekov predloga, je dejal, da bi Maddenov predlog uničil upravne departamente vlade.

Kongresnik Madden je silovito zagovarjal svoj predlog. Dejal je, da ni najmanjšega vzroka, da bi bili pisarji v vladni službi izvzeti od vojaške službe, ker delajo za vlado.

V zbornici je izgledalo, da glasuje za Maddenov predlog. Da se pridobi čas, je kongresnik Dent predlagal, da se preloži zasедanje do prihodnjega dne. Predlog je bil sprejet.

Dodatni predlogi so bili kmalu zavrnjeni drug za drugim, toda poznati je bilo, da kongresniki zahtevajo prihodnji dan glasovanje po imenih o važnih predlogih.

Kongresnik Blackman iz Alabame je predlagal, da je najnižja naborna starost 21. let. Predlog je bil odklonjen s 194 proti 42 glasovi.

Predlog kongresnika Johnsona iz Washingtona, da je najnižja naborna starost 19 let, je bil odklonjen s 172 proti 90 glasovom. Drugi dodatni predlog kongresnika Johnsona, ki je določal, da je najvišja starost 50 let, je bil poražen s 168 glasovi proti 118.

Zbornica je odglasovala, da so kongresniki tudi podvrženi vojaški starosti. Predlog je stavil kongresnik Gregg iz Texasa. Predlog je bil sprejet s takim navdušenjem, da ni nihče zahteval, da se štejejo glasovi. Če senat tudi sprejme predlog, tedaj bo 110 kongresnikov podvrženih vojaški dolžnosti, če ne bodo navedli vzrokov, ki jih oproste vojaške dolžnosti.

Kongresnik McCulloch iz države Ohio je predlagal, da ni noben podanik ali državljan iz zavezniške ali sobojevalne države izvzet od vojaške službe, ako se ne krši postava, če se ga pozove v vojsko. Predlog je bil sprejet s 129 proti 74 glasovom.

Kongresnik Campbell iz Kansasa je predlagal, da so ljudje, angažirani v poljedelstvu, oproščeni vojaške službe. Predlog je bil sprejet s 129 proti 74 glasovom.

(Dolje na 2. strani, 4. kolona)

SOVJET ODGOVORIL AMERIKI IN JAPONSKI.

Boleševiška vlada pravi, da je Amerika slabo informirana o zadevah v Rusiji.

POLOŽAJ V SIBIRIJI.

Amsterdam, 25. avg. — Iz Stockholma brez Berlin javljajo, da je boleševiška vlada v Moskvi obelodanila 22. t. m. odgovor na ameriško-japonsko poslanico ruskemu ljudstvu, ki pojasnjuje, zakaj so zavezniški poslali svoje čete v Sibirijo. Odgovor se glasi:

"Ameriška in japonska vlada sta adresirali poslanico ruskemu ljudstvu v zvezi z izkrcanjem obojenih sil na ruski teritoriji. Obe vladi izjavljata, da sta se odločili za oboroženo intervencijo, ker želita pomagati Čehoslovakom, katerim grozi nevarnost od Nemcev in Avstrijcev.

Ruska socialistična, federativna, sovjetska republika izjavlja na to sledeče:

Izjava ameriške in japonske vlade ne temelji na resničnih informacijah. Čehoslovaške čete niso v nevarnosti pred Nemci niti pred Avstrijci. Na tleh sovjetske republike se vrši bitka med rdečo sovjetsko armado delavcev in kmetov na eni strani in čehoslovaškimi četami, ki so v zvezi z veleposelniki, buržoazijo in protirevolucionarji na drugi strani. Delavci in kmetje branijo v tej bitki revolucijo, katero ogrožata protirevolucija, pri kateri sodelujejo tudi Čehoslovaki.

Sovjetska vlada je prepričana, da nameravajo njeni sovražniki preslepiti proletarske elemente ruskega prebivalstva s tem, da jim pripovedujejo, da Nemci in Avstriji ogrožajo Čehoslovake. Ako pa napad na sovjetsko republiko res nima drugega namena kakor le pomagati Čehoslovakom, kot je označeno v japonsko-ameriški poslanici, tedaj svetuje sovjetska vlada, da ameriška in japonska vlada navedeta, kaj želita v tej zadevi.

Češi dobili nove generale.

Amsterdam, 25. avg. — Iz Moskve poročajo, da sta general Ščerbačev, bivši poveljnik ruskih čet na rumunski fronti, in general Čemerisov sprejela poveljništvo v čehoslovaški armadi.

Iz Kodanja poročajo, da so protiboleševiške stranke v Rusiji ustanovile "Ligo za preporod Rusije" pod diktatorstvom velikega kneza Borisa, generala Savinkova in generala Aleksijeva. Liga ima namen začeti ponovno vojno proti centralnim državam.

Dalje poročajo, da je profesor Paul Miljukov odstopil iz kadetske stranke in organiziral svojo lastno politično stranko, katere cilj je konstitucionalna monarhija v Rusiji.

Bitka med Nemci in Rusi.

Amsterdam. — Iz Berlina javljajo, da so nemške čete premagale ali okupirali Berljedinec v okolici Transbakiije. Na fronti ob reki Usur so se zavezniške čete umaknile. Bolševiki kontrolirajo sibirsko železnico od Irkutska do Bajkalskega jezera ob mandžurski meji. Japonske čete so osvojile važno železniško postajo v okolici Nikolska.

Weser Zeitung v Bremenu

javi, da so nemške čete premagale ali okupirali Berljedinec v okolici Transbakiije. Na fronti ob reki Usur so se zavezniške čete umaknile. Bolševiki kontrolirajo sibirsko železnico od Irkutska do Bajkalskega jezera ob mandžurski meji. Japonske čete so osvojile važno železniško postajo v okolici Nikolska.

NOVI ŠTRAJKI NA DUNAJU IN V BUDAPEŠTI.

Nemnosne razmere med prebivalstvom; lakota in bolezn; povodnji v Galiciji.

OTROCI UMIRAJO GLADU V AVSTRIJI.

London, 25. avg. — "Daily Express" ima poročilo od svojega dopisnika v Ženevi, da lakota v Avstriji strašno kosi mladino. Dopisnik je zjel svoje poročilo iz sledečih virov:

Ljubljanski "Slovenec" javlja, da je samo v Bosni umrlo 165,000 otrok od desetega leta starosti od začetka vojne. Zagrebški "Obzor" piše, da trpi vsled lakote in bolezni 22,842 oseb na Hrvaškem in osem odstotkov oseb je podleglo. Omenjeni list pravi, da se ni statističnega poročila, koliko ljudi v Dalmaciji je umrlo vsled lakote in bolezni. Tuji, ki prihajajo v Inomost, Solnograd, Trst in na Reko, dobe povelje od vojaških oblasti, da morajo hitro oditi, ker ni živil zanje.

Vsled pomanjkanja platna so otroci oblečeni v papirnate obleke. Skoraj vsi novorojenci v Budapešti so zaviti v papir.

Stockholm, 25. avg. — Neki Šved, ki je obiskal Marienbad na Češkem, pravi, da so živčne razmere v Avstriji naravnost strašne. Edino delavci, ki so vposleni v vojnih industrijah, dobe še nekaj hrane, medtem ko ostalo prebivalstvo strada na smrt in zahteva mir za vsako ceno.

Curih, 25. avg. — Poljski listi javljajo, da so se pojavile v Galiciji velike povodnji vsled dolgotrajnega deževja. Reke so narasle in odnesle mostove in hiše; mnogi ljudi je utonilo. Žito na poljih je uničeno in krompir gnije pod vodo. Vsled povodnji in lakote se hitro razširja legar, osepnice in druge bolezni.

Curih, 25. avg. — Po indirektnih poročilih so se pojavili novi štrajki na Dunaju in v Budimpešti. Delavski svet na Dunaju se pogaja z vlado za povišanje živilskih odmerkov med delavci. Štrajk v Budimpešti je sledil v vseh strojniških delavnicah, ko so žandarji ustrelili štiri delavce pri demonstracijah za povišanje hrane. Štrajki so politični. V Bezarabiji štrajkajo železničarji, vsled česar je nemogoče dobiti živil iz Rumunske in Ukrajine.

DNEVNI SEZNAM IZGUB.

Washington, D. C., 25. avg. — Današnji seznam vsebuje 240 imen: 21 moških ubitih v boju, 19 jih je umrlo za ranami in eden vsled bolezni, 11 je smrtno ponesrečilo, 167 je težko in 6 neznano kako ranjenih, 15 moških pogrešajo.

Skupne izgube v armadi in mornarski pehoti znašajo do danes 23,245 moških, med katerimi je 5096 moških ubitih.

SOVRAŽNI INOZEMCI NE SMEJO NA MICHIGANSKO JEZERO.

Chicago, Ill. — Zvezni maršal Bradley naznanja, da ne smejo sovražni inozemci na Michigan-sko jezero. Mnogi Nemci so registrirani kot sovražni inozemci in imajo navado, da se ob nedeljah peljejo s parnikom v Milwaukee ali kam drugam. Tako potovanja so v nesoglasju s postavo. Ravno tako je prepovedano sovražnim inozemcem približati se obrežju za več kot 100 jardov v prepovedanem pasu. Prepovedani pas se razteza ob reki Chicago in severno do North Ave., na južnem odcepu reke pa do Archer Ave. V prepovedan pas spada tudi reka Calumet do bazina.

PREMOGARSKA UNIJA JE PROTI NAGRADAM.

U. M. W. of A. zahteva, da se odpravi "bonus" in mesto tega poviša plača.

PRAVIČNA ZAHTEVA.

Washington, D. C. — Odborniki "Združenih rudniških delavcev" so se obrnili na kurivnega upravitelja Garfielda, da odpravi izplačevanje nagrade rudarjem in uvede z direktno mezo. Z nagradami vstvarjajo operatorji konkurenco med sabo, ker vabijo rudarje od rudnika do rudnika. Nagrade povzročajo nepokoj med rudarji in sejejo med nje nezadovoljnost. Marsikateri rudar pusti delo rudnika, ker je slišal, da operator drugje plačuje višjo nagrado. Tako se dostikrat rudarji selijo iz kraja v kraj, vsled česar trpi produkcija. Vsak dan pomeni izgubo za produkcijo, če rudar pusti delo in gre drugam za delom.

Na podlagi teh vzrokov priporočajo odborniki organiziranih rudarjev uvedbo povišane direktne meze in odprave nagrade.

ŠEST OSUMLJENIH OSEB A RETIRANIH BLIZO VOJAŠKEGA TABORIŠČA.

Mineola, N. Y. — V bližini Camp Millsa in Mitchellovega letalskega polja so aretirali šest oseb, ki so osumljene špijonaze in sabotaže. Med temi je ena ženska. Sliši se, da sta dva aretiranca iz pustila golobe poštarje. Goloba sta letela proti jugozapadu v smeri Fire Islanda. Južno od njega so nemške potapljače potopile trgovske ladje.

Ženske in štiri moške so aretirali v hotel Meadow v Meadowbrook. Paul Lonzer je hotelir. Joseph Harterja, kontraktorja v Hempsteadu, so aretirali na njegovem domu. Zvezni agentje so sledili šestim osumljencem že skozi več tednov.

KAPITAN IN PILOT IZGUBILA OBLASTVENO DOVOLJENJE.

Washington, D. C. — Nadzorni urad naznanja, da je odvzel oblastveno dovoljenje kapitanu Herman F. Mehlu in pilotu George T. Williamsu, ki sta vodila parnik "Columbia". Parnik se je namreč pogreznil v reki Illinois blizu Peorije. Mehli je bil obtožen zanemarjenja dolžnosti, Williams pa neznanja.

Obtožnico sta izdelala Reese Downs in George Bower, lokalna nadzornika v St. Louisu.

Mehli ni izvršil svoje dolžnosti, ker je dovolil pilotu, da se je v megli približal obrežju. Pilot je dokazal svoje neznanje, ker se je približal obrežju v megli in ni vedel, da je s tem spravljal parnik v nevaren položaj.

DELO NA TOVARNI ZA SOLITER VSTAVLJENO.

Washington, D. C. — Vojni departament je ustavil delo na poročilo vojnega industrijalnega odbora na tovarni za proizvodnjo solitera pri Muscle Shoals ob reki Tennessee, ker potrebujejo delavce v vojni industriji.

Suspenzija dela se ne tiče dveh manjših soliternih tovarni, ki sta že skoraj dodelani. Izvršen je bil aranžma, da bo Alabama River kompanija oddajala potrebno silo, dokler ne bodo izvršena dela pri napravah za dobivanje vodne sile.

VREME.

Chicago in okolice: V ponedeljek in torek jasno in hladno. Lahki severni vetrovi.

BAPAUME JE PADEL. AMERIČANI V OFENZIVI.

Angleške čete so vzele glavno postojanko v okolici Somme. Zmagovalno prodiranje Francozov. Angleži so vjeli 17,000 Nemcev v štirih dneh. Prvi avstrijski vjetniki na zapadni fronti.

London, 26. avg. — Bapaume, vogelni kamen nemške obrambe od Arrasa do Somme, je danes zopet v rokah angleških čet. Mesto je v razvalinah. Vsa železnica Albert-Bapaume je v rokah Angležev. Dalje so angleške čete včeraj okupirale Mametz, Martinpunch, Le Sars in Le Barque. Vsi sovražni protinapadi so bili odbiti z velikimi izgubami za Nemce. Po sinočnem uradnem poročilu so angleške čete vjeli 17,000 Nemcev od 21. t. m.

Pariz, 26. avg. — Vojni stan poroča, da francoske čete napredujejo ob reki Ailette. Več nemških protinapadov, s katerimi hoče sovražnik obraniti hribe Chemin des Dames, je bilo odbitih. Manginova armada je vjela 13,000 Nemcev in vplenila 300 topov tekom svoje ofenzive. V Vogezih so Francozi vjeli več Avstrijcev, kar potrjuje prejšnje vesti o prihodu avstro-ogrskih čet na zapadno bojišče.

OFENZIVA NA 75 MILJ DOLGI FRONTI.

Položaj na zapadnem bojišču je vedno bolj ugoden za zavezniške. Ofenzivne operacije, ki so se vršile od 8. avgusta na 50 milj dolgi fronti v velikem polukrogu od Arrasa do Soissons, so se v soboto razširile na fronto ob Vesli, kjer so bili zadnjih par tednov le topniški boji. Velika bitka ali pravzaprav cela serija bitk zdaj divja na 75 milj dolgi fronti od Arrasa do Remsa.

Ofenzivo ob reki Vesli so pričeli Američani. Zadnji teden ni bilo skoraj nič slišati o kakšnih večjih operacijah ameriških čet. V začetku angleško-francoske ofenzive v Pikardiji, ki se je pričela 8. avgusta, so bili udeleženi ameriški polki na angleškem krilu, kjer so pomagali zavzeti Morlancourt in Bray; pozneje pa niso uradna poročila nič več omenjala sodelovanja ameriških čet, iz česar je zdaj sklepati, da so bile ameriške enote prestavljene na fronto ob Vesli in menda na lorenško fronto, kjer se zdaj nahaja prva ameriška poljska armada.

Včeraj je pa prišlo poročilo iz Pariza, da so Američani napadli ob Vesli na poldrugo miljo dolgi fronti in prodrli pol milje daleč severno od Fismesa. Maršal Foch je torej naročil Američanom, da udarijo v pravem trenutku, ko so francoske čete dovolj odrezale sovražno desno krilo ob reki Aisne.

Angleško-francoska ofenziva v Pikardiji in vzhodno od Noyona ob reki Oise se nadaljuje v polnem tiru. Sovražnik je na vsi fronti v luti obrambi, toda njegovo umikanje se vrši sistematično brez prestopanja in izgube Nemcev v močvirju, topovih in drugem materialu so vedno večje.

Po sobotnih in nedeljskih uradnih poročilih iz Londona, Pariza in Washingtona je položaj v zadnjih štirindvajsetih urah sledeči: Angleška armada je v zadnjih dveh dneh prodrla štiri milje na dvanaest milj dolgi fronti in na severnem koncu fronte je okupirala Croisilles, na južnem koncu je pa vjela Thiepval in bližnje hribe, ki dajejo Angležem kontrolo na milje daleč v dolini ob reki Somme. Dalje so angleške čete prišle v Avesnes-lez-Bapaume, predmestje mesta Bapaume. Na južnem kraju fronte sta padla tudi Grandcourt in La Boisselle, medtem ko je Miraumont obkoljen. Angleži so v zadnjih dveh dneh vjeli 16,000 Nemcev, od 8. avgusta pa čez 30,000. Samo v Thiepvalu so vjeli 2000 moških. Sovražnik ima tudi ogromne izgube v mrtvih. V enem samem spopadu južno od Somme je bilo ubitih tisoč Nemcev. Miraumont je poln nemških mrtlic.

Okrog Bapauma so Nemci vrgli v boj svoje divizije, ki srdito branijo to važno postojanko. Krva-vi boji so divjali ves dan v soboto v okolici Bihucourt in Sapignies, dve mihi severozapadno od Bapauma. Angleži so okupirali St. Leger in Ervillers dve mihi vzhodno od Courcellesa, odkoder prodirajo dalje. Angleški avijatiki so zmetali veliko številno bomb na Tilhoy, južnozapadno od Bapauma, kjer je sovražnik stlačil maso vojaštva in mnogo materiala. Severno od Somme so Angleži vplenili veliko število topov, med katerimi so cele baterije hovitzerjev; vpljenjenih topov še niso prešteli.

Vjetniki neprenehoma prihajajo v ozadje tretje angleške armade; prihajajo v skupinah po tisoč in še več moških. Vjetniki pravijo, da so izgubili vsako upanje na zmago. Vjeti častniki pripisujejo poraze veliki pomanjkljivosti nemške eroplanske službe in pa prisotnosti mnogih neizkušenih rekrutov, s katerimi je Ludendorff zakopal razbite stare divizije.

Hudi lokalni boji vrše se tudi na flandrski fronti.

Istovčasno so pa francoske čete na vzhodnem delu pikardske fronte in med rekama Oise in Aisne dosegle nove lepe uspehe. Južni bregovi Oise in Ailette so popolnoma v rokah Francozov do Pont St. Marda na vzhodu; Francozi drže tudi velik pas teritorija na severni strani reke Ailette. V okolici Coucy-le-Chateau prodirajo francoske čete v južnozahodno smer. Zapadno od Noyona so Francozi okupirali Cuy, ki se nahaja štiri milje severozapadno od Noyona. Noyon se še drži v majhnem polukrogu kakor otok v francoskem morju in v tem položaju se ne more držati dolgo.

Sovražnik bi se rad rešil s lažmi.

London, 25. avg. — Nemški militaristični glavarji, ki so prve dni zavezniške ofenzive odprto poročali o porazu nemške armade, misleči, da bodo s tem zbudili med ljudstvom toliko večjo voljo za nadaljevanje "obrambene vojne", so se zopet oprijeli stare taktike laži. Resnična poročila o položaju so namreč imela ravno nasprotni efekt: poparila so Nemce in jih navdala z največjim optimizmom. Nemški vojni stan zopet poroča o "velikih zmagah" nad Anglijo.

(Dolje na 3. str., 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.15 za tri mesece.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2687 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4638.

Datum v odlopažu n. pr. (Juli 30-18) poleg vsega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne utavi list.

"Prepovedana" revolucija.

Zadnje dni so poročali, da je nemški general Ludendorff zagrozil z ostro kaznijo vojakom, ki govorijo o revoluciji. Omenil je tudi, da vojaki skrivaj odnašajo orožje domov, kadar dobe dopust. Iz tega je izvajati, da je v nemški armadi precej takih, ki so se končno predrznili govoriti o revoluciji, katera je v Nemčiji že od nekdanj "prepovedana", ker drugače ne bi Ludendorff izdal posebne naredbe proti njim.

Kdor pozna navianost črnih kajzerskih duš v Prusiji, bi vzel to vest s soljo in poprom. Kajzerjeva vlada namreč ni imela še nikdar navade, da bi raztrosila med svet, kadar se res pripeti kaj takega, kar bi dišalo po punktu med Nemci. Bilo je že več slučajev upora v nemški armadi, seveda v majhnem obsegu, in bila je celo večja revolta v mornarici, toda o teh dogodkih je izvedel svet nekoliko že dolgo potem, ko so bili upori potlačeni, toda vesti so vselej prišle iz postranskih, večidel privatnih virov. Na drugi strani so pa že večkrat prišla poročila iz Nemčije, o katerih je danes lahko reči, da so prišla z namenom preslepiti zaveznike o resničnem položaju v kajzerjevi državi; bila so poročila o prihajajočih "velikih političnih in gospodarskih krizah" in naiven človek je lahko sodil po takih vesteh, da se Nemčija sesuje še tisti teden, toda bilo ni nič.

Kakor pa stoji stvar danes, je Ludendorffova bojazen pred revolucijo vsekakor opravičena. Njegova naredba, ki je prišla Francozom v roke, je bila tajni dokument, naslovljen na poveljnike v armadi, ki morajo po Ludendorffovem ukazu paziti, da vojaki ne odnašajo orožja s fronte. To, za kajzerjeve neprijetno vest je Ludendorff zaupal svojim podložnim častnikom in šele Francozi so poskrbeli, da je prišla v javnost.

Sedanji dogodki na zapadni fronti pač morajo ozlovolti slehernega nemškega vojaka, ki ima količkanj pameti. Namesto zmage poraz za porazom, poraz ob Piavi in v Albaniji, blamaža v Ukrajini, pelinov mir z Rusijo, doma pa beda, ki se ne da več utajiti — to so dejstva, ki morajo prepričati nemškega vojaka, da drugega izhoda iz katastrofe ni, kakor da obračuna s svojimi vladarji in sklence mir na svojo pest.

Ako je prišlo v Nemčiji že tako daleč, da kajzerjevi listi pozivajo ljudi, naj prosijo Boga, da bi oživel Bismarck, tedaj se vidi, da za kajzerjevo Nemčijo ni več pomoči.

Dr. Davis, ameriški zobozdravnik, kateri je bil štiri najst let v Berlinu in h kateremu je redno zahajal kajzer s svojimi gnili zobmi, piše, da je slišal nemške vojake, s katerimi se je vozil v vlaku, kako so preklinjali kajzerja in njegovo vojno. Eden vojakov je bil na dopustu. Dovolili so mu, da je šel domov pokopat svojo hčer, ki je umrla lakote. "Jaz se borim za kajzerja, on pa pusti, da mi otroci umirajo gladu!" je jokali mož. Drugi so jokali z njim, vihteli pesti in govorili o revoluciji. Ob času ruske revolucije je dr. Davis slišal med vojniki sledeče besede: "Ako bi mi bili tako pametni kot so Rusi, bi bilo hitro konec vojne."

Mnoga znamenja torej kažejo, da kmalu obsenei pamet večino nemškega ljudstva. Nemci so bili pijani štiri leta, ali enkrat že pride čas, ko se streznijo in takrat njihovi vladarji lahko natisnejo milijon naredb za "prepoved revolucije", pa ne bo nič pomagalo. Kadar vojaki skrivajo orožje in duhovniki kličejo Bismarcka iz groba, tedaj bi moral tudi kajzer sprevetiti, da gre njegova banditska karjera k vragu — ampak Viljem se je tako nazrl krvi, da ostane pijan do smrti.

Revolucija v Nemčiji in Avstriji pride tako gotovo kakor pride za nočjo svitli dan in tedaj bo kajzer z vso kompanijo svojih militaristov in kronanih banditov tako majhen, neznamenit in mizeren kakor je bil ruski car, ko je padel pod kroglami bolševikov.

Kdo je prodal Rusijo?

3. vpoštevajoči dalje, da demokracija prevrat v Rusiji v obstoj socialnih in gospodarskih razmerah ne bo oslabil, temveč pojačal buržoazijo, ki bo hotela v danem momentu brez ozira na posledice vzeti ruskemu proletariatu kolikor največ možno sadov revolucije;

zaključuje tretji kongres ruske socialne demokracijske stranke sledeče:

a) Rusko delavstvo je treba poučiti o nalogah in potih revolucije, da bo v pravem trenutku znalo zahtevati od proviziorne revolucionarne vlade vse, kar vsebuje naš minimalni program;

b) ker je nemogoče vedeti vnaprej, kakšni faktorji bodo na površju prve revolucionarne dobe, je dovoljeno, da delavstvo začasno sodeluje z revolucionarno vlado z namenom, da vodi neizprosni boj proti vsem kontrarevolucionarnim silam in da brani interese delavskega razreda;

c) vsako sodelovanje z revolucionarno vlado pa mora biti pod absolutno kontrolo stranke, katere cilj je socialna revolucija in katera kot taka ne sprejme kompromisa od nobene buržoazne stranke;

d) socialna demokracija pa mora kljub temu, če je udeležena pri začasni vladi ali ne, voditi največjo propagando med proletarskimi masami za potrebo oborožene proletariata, ki mora pod vodstvom socialne demokracije braniti in ohraniti pridobitve revolucije.

Ta resolucija je značilna radi tega, ker iz nje veje ideja tiste Leninove "proletarske diktature", kateri je danes po petnajstih letih vresničili. Lenin je že takrat napovedal, ko je seveda spisal in predložil omenjeno resolucijo, da bo buržoazija okradla proletarijat za sadove revolucije in vsled tega se mora proletarijat oborožiti in uvesti svojo diktaturo. Pod besedo "proletarijat" je Lenin razumel tudi ruske mušike ali kmete, od katerih je pričakoval, da bodo v dobi revolucije potegnili z delavci. Njegov motto je bil:

"Delavci in kmetje morajo uvesti demokracijsko diktaturo v svojo, da izsilijo popolni demokracijski prevrat in vresničijo minimalni program socialne demokracije."

Tega principa, ki so ga bolševiki postavili pred petnajstimi leti v Ženevi, se drže še danes.

Menjševiki, ki so se ločili od bolševikov v Ženevi, so na svojem posebnem zboru sprejeli z ozirom na pričakovano revolucijo v Rusiji resolucijo, ki se glasi:

"Posledica zmagovite revolucije nad carizmom bo vsekakor začasna revolucionarna vlada, ki bo morala pod pritiskom revolucionarnega ljudstva organizirati ustavodajno skupščino, v kateri mora biti zastopano vse ljudstvo.

Končna likvidacija razredno monarhističnega režima ustvari tekom revolucije problem boja med različnimi elementi politično emancipirane buržoazije, ki bo hotela spraviti v ospredje svoje socialne interese in skušala dobiti oblast v svoje roke. Vsa ta mora začasna oblast v revolucionarni dobi, ki bo nosila buržoazni karakter, skrbeti z vsemi silami, da se revolucija ne ustavi in pobijati mora tiste elemente, ki bi hoteli spraviti kapitalistični režim nazaj na krmilo. Socialna demokracija mora v takih okoliščinah stati na stališču, da se ohrani revolucija in da ne razpade v buržoazno demokracijo; socialna demokracija ne sme vezati svojih rok v boju s sebičnimi buržoaznimi političarji. Socialna demokracija ne sme niti deliti svojih moči z začasno vlado, temveč mora vedno stati na strani kot čvrsta revolucionarna opozicija. S tem pa ni rečeno, da ne bi smela socialna demokracija prevzeti vlade v posameznih mestih in organizirati "komun" v svrhu, da se prevrat utrdi bolj globoko v masah.

Socialna demokracija sme prevzeti vlado na svojo lastno inicijativo le v slučaju, če se revolucija razširi v zapadno Evropo, kjer so razmere zpele za socializem. Drugače pa mora biti socialna demokracija vedno v opoziciji vladam, ki nastajajo med revolucijo, tako da bo končno bolj sposobna in pripravljena za vlado, kadar jo dobi v svoje roke."

Tukaj se vidi velika razlika med bolševiki in menjševiki. Prvi pod vodstvom Lenina so se odločili za "proletarsko diktaturo" s pomočjo oborožene proletariata, ki mora pri prvi priložnosti osvojiti vlado in izključiti iz nje vse druge politične stranke, medtem ko so menjševiki pod vodstvom Plehova sprejeli program, da se socialistična stranka prav nič ne meša v vlado, da stoji v opoziciji toliko časa, dokler ne bo pripravljena za veliko odgovornost vlade, oziroma dokler niso gospodarske razmere ugodne za izvajanje minimalnega socialističnega programa. Plehovanov je stal na stališču, da se mora ves narod združiti proti vsaki reakciji in braniti revolucijo toliko časa, da ne bo nobene nevarnosti več, da ljudstvo izgubi svoje pravice.

Menjševiki so bili prepričani, da ruski proletarijat sam še ni toliko močan in zmožen, da bi sam na svojo pest vodil revolucijo; zato so hoteli, da lahko pomaga tudi buržoazija, a potem morajo delavci in kmetje gledati, da pribore kolikor mogoče več pravic zase.

(Dalje prihodnjič.)

DOPISL

Iz Clevelanda. — Oni dan, ko sem bil na shodu Slov. nar. zveze v Nottinghamu, sem zapazil novo luč, ki nas bo vodila v odrešenje. Ta luč se je užgala nekje v Chicagu, toda ker je Chicago zelo zakajeno mesto, sijaj te luči ni mogel predreti njegove megle, ne ozračja, da bi razsvetlil grošne ljudi, ki se zbirajo v grešnem Slov. rep. združenju. Za to je pri svetila v naše mesto, da nas bo navajala k pravemu spoznanju. Ime te luči je doktor Žužek, profesor čikaške univerze. Že ime in naslov ga razodeva za tako učenega, da si mora vsakdo šteti v čast, kdor ga sme poslušati. Pa kako skromen je dr. Žužek. Celo protestiral in zgražal se je, ko ga je predsednik shoda predstavil občinstvu v dolini solz na Rottarjev farmi. Izjavil je, da je popolnoma zadovoljen, če se ga imenuje samo Žužek, brez vsakega proforskkega in doktorskega naslova. Pravi vzor skromnega moža! Kako, da je predsednik shoda nazval Žužka s takimi komplimenti? Zakaj mu ni še prej povedal, da on ni doktor in ne profesor, nego se šele uči, da kaj postane, da ne bo vedno samo Žužek. Če se človek udeleži par predavanj na kakem učilišču ali magari čikaškemu vseučilišču, zato mu še ni treba delati komplimentov.

Šele tri mesece je Žužek član Slov. nar. zveze, pa ga že pošiljajo okoli za "glavnega" govornika. Sedem mesecev pa je študiral, katera organizacija je prava, S. N. Z. ali S. R. Z. Končno pa ga je razsvetlil menda sam sveti duh, da je edino Slovenska narodna zveza pravo mesto za pravoverne Slovence. Kaj pa, če je Žužek le študiral, pri kateri organizaciji se bo dalo več zaslužiti in "naprej" priti in po sedmih mesecih je prišel do prepričanja, da je taka organizacija edino zveličavna S. N. Z. To bo še najbolj verjetno. Svoječasno je "dr." Žužek nameraval postati "gospod," kajti učil se je bogoslovja nekje v Minnesoti, menda v st. pavelskem semenišču. Ampak to je obrt, ki postaja zadnje čase ravno tako slaba, kakor salunarska. Zato je menda dal slovo lemenatu. Žužek je še mlad fant, zelo pripraven za kakga vojaka, toda poskušali bodo menda z njim nadomestiti Trošta, ki je sedaj nekje v New Yorku. Toda že prvi Žužkov nastop kot glavni govornik na shodu v Nottinghamu jih je prepričal, da ne bo nič s fantom, četudi je študiral probleme sedem mesecev, katera organizacija je prava. Osmešeni so s takimi failranimi študenti že sedaj dovolj in jih v dobrobit njihove organizacije ni potrebuje več. Ljudje, ki ga poznajo že iz časa, ko je bil v lemenatu, pripovedujejo o njem kot o velikem avstrijaku, ki ni mogel prebrati črno-rumene monarhije. Seveda, vzgojen je bil v strogo avstrijskem klerikalnem duhu, zato ni čudno, če se ni mogel odločiti za Slov. rep. združenje. Iti je moral tam, kjer je večina bližnjih ljubimcev Avstrije.

Zares, zelo tepe bog naš narod, ki nam pošilja take odrešenike in učitelje, ki sami potrebujejo znanja in praktičnih skkušen življenja bolj, kakor pa povprečen slovenski delavec v tej deželi. Take, oziroma naivne ljudi nam potem pošiljajo za "glavne" govornike, ki naj bistrijo pojme med nami!

Kot natančen poročevalec bi vam moral poslati izvleček njegovega govora; ako bi bil to res govor. Govor je že bil, ampak kakšen! V domačem jeziku pravimo takemu govoru "klobasa."

Mnogo predmetov se je lotil "dr." Žužek, toda obdelal ni nobenega: ot vsi njihovi govorniki, je tudi on čutil dolžnost razlagati krfsko deklaracijo. Celo obljubil nam je, da jo bo prav natančno razložil, mi pa smo bili tega zagotovo veseli; kako tudi ne? Saj je končno vendarle prišla doktorska luč iz zaprte Chicage, ki nam bo "raztolmačila," kar so poskušali že drugi profesorji, pogrebniški in zemljiški agenti, pa niso imeli uspeha. Veste, razlaganje krfske deklaracije je nekaj takega, kakor razlaganje svetega pisma. Dr. Žužek, kot star lemenatarski fant se pa gotovo razume na take stvari, pa je nam razlagal. Vzrok nesloge med nami je 13. točka krfske deklaracije, je dejal dr. Žužek. Zato je pa tudi natančno razložil to točko, ki je do predzadnjega stavka popolnoma socialistična. Zadnji stavek 13. točke, no ta menda ni tako socialističen, zato ga nam bo natančno raztolmačil. Nato obljubo je bil takoj pozabil, kar mu pa tudi ni zameriti, kajti dan je bil vroč, ljudje nevrjetni in kmetavarski, ki nimajo prav nič tiste ga rešpektu pred "visoko" gospodo, kot jo ima gospoda visoke in nizke rasti v starem kraju. V takih okoliščinah se marsikak spozabi, pa magari če je človek "doktor."

Žužek nam je krfsko deklaracijo takole raztolmačil: "Krfska deklaracija ni postava ne konstitucija, ne pakt ne forma, temveč samo izjava londonskega odbora, ki ni nič drugega, kakor samo kos papirja, katerega se lahko zavzre." Jej, jej, jej... vsak njihov "glavni" govornik jo drugače razlaga! Za nekatere je krfska deklaracija "izjava jugoslovanske neodvisnosti." Nekateri so mnenja, da je to eden največjih zgodovinskih dokumentov, kar jih je še bilo med Jugoslavlani. Vošnjak je naprimer pisal v Hamerlingovem listu, da je edini način rešitve jugoslovanskega vprašanja le na podlagi krfske deklaracije. Uredništvo Glas Naroda nas je pred kakim tednom tudi zagotavljalo v dolgem članku, da je krfska deklaracija pogodba, sklenjena z vednostjo za veznikov, katera se sedaj ne more spremeniti. Kdo jih razume? Jaz se posujem s pepelom po čelu in se priznam velikim nevednežem, kajti razlaganje te deklaracije mi je nezapodljivo. Poslušati njihova različna razlaganja. Jaz rečem brez proforskkih naslovov sem pa razumel krfsko deklaracijo tako, kakor je spisana. Tudi oni nam sedaj zatrjujejo popolnoma nekaj drugega, kot se pa čita v nji. Čuden dokument je ta krfska deklaracija, kakor kaka šifrirana brzojavka ali diplomatičen dokument. V tem slučaju lahko pomeni monarhijo republiko, kralj predsednika in pogodba kos navadnega papirja, ki se lahko zavzre.

Veliko časa so že porabili njihovi govorniki za razjasnevanje krfske deklaracije. Nič ni pomagalo. Njen pomen je ostal tak, kakoršnega so ji dali njeni očeti. Ljudem ni treba nič drugega, kakor da jo prečitajo, pa vedo njen pomen brez zgubljenih besedi razlaganja. Gospodje, prenehajte s to konfuzijo razlaganja, ali se pa orientirajte na eno razlaganje, da se ne boste smešili. Če eden trdi, da je deklaracija kos papirja, katerega se lahko zavzre, drugi pa prihaša s trditvijo, da se je ne more zavzreči, ker je pakt, sklenjena pogodba priznana od različnih držav, sta to vendar dva različna razlaganja, vaša lastna razlaganja. In takih protislovij v vašem razlaganju bi lahko še veliko našli, toda ni potrebno, ker naši ljudje se o stvari že počeni.

S. R. Z. nima nobenega "trubla", kar se tiče razlaganja čikaške izjave, ker je ni treba razlagati. Vsak kdor jo čita, jo tudi razume. Pravzaprav je ravno taka s krfsko deklaracijo, le da njihovi agitatorji pripovedujejo ljudem, da naj jo razumejo drugače, kakor je spisana.

Smešen, kakor je bil "glavni" govornik pred nami, je skušal smešiti vodilne člane v Slovenskem republikanskem združenju. Le Kristanu je pripisoval nekoliko učenosti. Drugi, hm, drugi so

navadni ljudje, recimo "majnarji" ali kaj podobnega. Pravil nam je, kako silno so se trudili v Chicagu, da ga pridobe za SRZ. Kakor vidite, niso uspehi.

Njegov špas je trajal skoro eno uro. Ljudje so sedeli okoli po travici, pa je govoril pod marelo, ki ga je vsaj nekoliko varovala pekočih solnčnih žarkov. Ko je končal, je izjavil, da pridejo na vrsto vprašanja. Vprašanja, to pa to! Ljudje so se vsuli okoli njega kakor okoli kakga kometidijanta. Prvi se je odjunačil K. Kotnik z vprašanjem: "Ali prizna S. N. Z. londonski odbor in krfsko deklaracijo?" Učeni Žužek pa ni bil prav nič zadovoljen s takim vprašanjem, ki je izgledalo kakor zanjka, s katero se človek, če se le nekoliko spodtakne, zadrgne vrat. To je spoznal tudi naš govornik in prav gotovo se je bridko kesal, da je sploh izustil besedo o vprašanjih. Toda izhoda ni bilo. On se je zvijal in govoril na vse mogoče načine, da se izogne vprašanju, toda ker so ljudje le zahtevali odgovor, je odgovoril in obenem zabil, da se ne sme drugače poročati v liste, kakor bo govoril. Če kdo prelomi ta ukaz, ga bo tožil. In kako je odgovoril potem Žužek? Dejal je da, Slov. nar. zveza prizna sedanji londonski odbor. Če se ta izjava priobči v listih, oziroma v elevlandski "Enakopravnosti", mora biti beseda "sedanji" podčrtana. Lej ga šmentaj! Kaj je sedaj drugi odbor kot je bil takrat, ko so izdali svoj evanجيل zapaden v krfski deklaraciji?

Nekdo ga je vprašal, če mora Slov. nar. zveza delovati samo za jugoslovansko monarhijo ali lahko deluje tudi za kako drugo formo vlade v dohodki Jugoslaviji. Žužek je odgovoril, da deluje lahko tudi za drugačno formo države. Dr. Kern se je nekoč izrazil, da S. N. Z. ne more delovati za drugo formo, kakor za monarhijo, in to se je Žužku tudi poznalo. On pa je dejal, da ne more pomagati če se je "privatno" tako izrazil.

Govornika so mučili še z nekaterimi drugimi vprašanji, na katera ni mogel odgovoriti.

Zatem je nastopil K. Kotnik, kateremu so dali 15 minut časa. Kotnik jih je dobro porabil, kajti ožigosal je propagatorje S. N. Z., ki s takimi zavijanjimi zavajajo narod in ga begajo na vse mogoče načine. Ko je končal, mu je dalo ljudstvo duška s tem, da je gromovito ploskalo. To pa je nasprotnike jezilo. Ker vsled njihovega malega števila niso mogli drugega, kot potrpeti, je poskušal govorniško srečo še posestnik vrta, na katerem se je vršil shod, toda se je moral kmalu umakniti s stola, ker ga je občinstvo takorekoč izžigalo. To pa nikakor ne gre, da bi se ga takole omalčevalo na njegovem svetu, zato je izjavil, da imajo na njegovem prostoru pravico govoriti samo člani S. N. Z. in s tem je shod zaključil. Toda zaključil se je le na njegovem zemljišču, kajti množica se je preselila tik njegovega prostora in nadaljevala s shodom Slov. rep. združenja. Tako se je končala vsa stvar, ki ima smešen in žalosten značaj obenem. Smešen zato, ker pošiljajo ljudi brez vsakih skusenj in političnega znanja za glavne govornike, in žalosten zato, ker delajo taki politično nezreli ljudje neumnosti na škodo naroda in s tem ne samo smešijo ljudstvo, nego mu tudi škodujejo.

K. T.

Milwaukee, Wis. — Večkrat si stavim vprašanje, zakaj imamo ameriški Slovenci toliko listov. Ali zato, da nas izobražujejo in nas napeljujejo k slogi, ali zato, da rušijo slovo s tem, da sejejo sovraštvo in prepričanje med našimi pojmi. Po mojem mnenju bo menda zadnji odstavek našega najbolj resničnega. Kljub temu nas ti časopisi vedno pozivajo k slogi in k združenju, češ, da le narod, ki je složen, ima zaslugan obstanek. Kdo pa je v prvi vrsti odgovoren razdrojenosti našega naroda, ako ne časopisje? To časopisje je svetuje, apelira in povdarja potrebo združenja ameriških Slovencev, katerih je menda okoli 200.000, medtem, ko se niti okoli ducat naših listov ne more združiti, nego se kavaže in ravajo med seboj. Najprvo bi se moralo združiti časopisje, potem bi se to moglo prikažovati tudi od ljudstva. Toda, kakor izgleda, se slovensko časopisje ravna prav po

(Dalje na 4. str. 3. kol.)

